

ARCHITEKT ODPADU

PRESS KIT

„Představte si dům, který si sám topí, sám se zásobuje vodou, sám si pěstuje vlastní plodiny. Představte si, že k jeho výstavbě není potřeba žádná drahá technologie, že recykluje svůj odpad, že má vlastní energetický zdroj. Teď si představte, že se takový dům dá postavit kdekoliv a kýmkoliv, navíc z věcí, které společnost považuje za odpad.

Pokud máte vlastní elektřinu, teplo a vodu, znamená to, že si tvoříte svou vlastní politiku. A právě toho se asi bojí.“

Michael Reynolds

DISTRIBUCE:

Zuzana Pudilová, info@aerofilms.cz, tel. 608 300 797
Aerofilms, s.r.o., Biskupcova 31, Praha 3 130 00

PROGRAMACE:

Jakub Němeček, program@aerofilms.cz, tel. 572 501 989, 724 339 341

Původní název filmu:	Garbage Warrior
Žánr:	dokument
Režie:	Oliver Hodge
Distribuce:	Aerofilms
Distribuční premiéra:	5. 6. 2009
Délka:	86 minut
Formát obrazu:	1,85:1
Zvuk:	Dolby Digital
Rok výroby:	2007
Jazyk:	anglický jazyk s českými titulky
Kamera:	Oliver Hodge
Produkce:	Rachel Wexler
Střih:	Phil Reynolds
Hudba:	Patrick Wilson
Země výroby:	Velká Británie
Oficiální stránky:	www.garbagewarrior.com
Stránky distributora:	http://www.aerofilms.cz/architektodpadu

ÚVOD

Před třiceti lety si architekt Michael Reynolds představil právě takový dům, a pak se ho rozhodl postavit. Je to typický americký vizionář, který od té chvíle za svůj nápad bojuje a jeho koncept se snaží rozšířit mezi širokou veřejnost. Věří, že ve věku ekologických nejistot a hrozících přírodních katastrof mohou jeho domy změnit – a také měnit – způsob našeho života.

„Když chcete povolení k tomu udělat něco jinak, musíte nejdřív dokázat, že vám to bude fungovat. Abyste to ale mohli dokázat, musíte porušit stávající zákon. Je to patová situace.“

Michael Reynolds

Architekt odpadu je celovečerní dokumentární film, který vypráví příběh svérázného architekta Michaela Reynoldse, jeho týmu „vyvrhelských“ stavitelů z Nového Mexika a jejich snahy uvést do společnosti radikálně odlišný způsob života. Film se natáčel po dobu tří let na území USA, Indie a Mexika a mapuje současnou geopolitickou situaci. Je inspirativním příběhem toho, jak přesvědčení zvítězilo nad byrokracií. *Architekt odpadu* je zároveň intimním portrétem výjimečného jedince a jeho snu o tom jak změnit svět.

„Systémy, které varují před cunami¹, se navrhují až po cunami, ochrana země před teroristy je posílána až po teroristických útocích a globálnímu oteplování se také budeme věnovat až potom, co přijde.“

Michael Reynolds

SYNOPSIS

Mike Reynolds svým experimentálním přístupem ke stavbě domů nabourává současný architektonický status quo již od chvíle, co v roce 1968 absolvoval Architecture School. Jeden z jeho nejstarších experimentů – dům postavený z plechovek od piva – našel národní asociaci zedníků natolik, že ho donutili stavbu přerušit. Mike se tím ale nenechal odradit a nadále rozvíjel koncept „zemědomu“ – domu, který je mimo systém všech rozvodných sítí, je poháněn sluneční energií, postavený z pneumatik, recykluje dešťovou a odpadní vodu a náklady na jeho chod jsou téměř nulové.

Reynolds se odstěhoval na kus pouště nedaleko městečka Taos v Novém Mexiku a tam začal experimentovat s novým, vědeckým přístupem k architektuře. Mírné stavební zákony a úředníci, kteří byli myšlenice „zemědomu“ nakloněni a udělili Mikeovi zvláštní povolení porušovat státní stavební nařízení, mu umožnili používat nekonvenční stavební materiály jako například plechovky od piva, ze kterých postavil několik neuvěřitelně originálních domů. Některé vypadaly jako středověké hrady, jiné jako pyramidy, spousta z nich poháněly obrovské větrné turbíny. Výsledkem byla někdy katastrofa, jindy nečekaný úspěch. S každým dalším projektem se Mike naučil něco nového.

V průběhu následujících dvaceti pěti let vytvořil Mike a jeho tým energeticky nezávislou komunitu – zkušební oblast autonomního života. Brzy začali „zemědomy“ stavět na zakázku pro klienty po celém světě, včetně herce Dennise Weavera, který si objednal dům za milion dolarů vysoko v Coloradských horách.

Ve chvíli, kdy začal koncept „zemědomu“ slavit jasné úspěchy, postihly komunitu v Taosu vážné problémy. Výměna křesel na místním plánovacím výboru bohužel znamenala, že se na rozhodovací místa dostali úředníci, kteří konceptu „zemědomu“ nakloněni nebyli. Plánovací a stavební předpisy nařizovaly, aby byl každý dům napojen na centrální rozvodovou síť – Reynolds a „zemědomy“ tak porušovaly veškeré myslitelné stavební zákony. Důsledkem bylo, že se úředníci rozhodli Mikeovy komunity uzavřít a odebrali mu licenci architekta i podnikatele.

Reynolds byl vždy přesvědčen, že bezpečně a pohodlně je možné bydlet jen v domě, který není závislý na vnějších energetických a jiných zdrojích. Najednou si ale uvědomil, že stavební předpisy záměrně brání něčemu, co vždycky považoval za jedno ze základních lidských práv. Znovu a znovu se stavěl proti úřadům, které lidem nejen bránily v tom, aby si postavili své vlastní domy, ale nutily i budoucí generace přejímat způsob bydlení, ve kterém byly závislé na diskutabilních službách z vnějšku. Proč v budoucích generacích utvzovat závislost na tenčících se zásobách vody, plynu a ropy v době, kdy globální životní prostředí prochází radikálními změnami?

¹

„Cunami“ je pravopis převzatý přímo z japonštiny, „tsunami“ jde z japonštiny ještě přes angličtinu.

Na tak zásadní otázku nemůže odpovědět pouze architektura. Reynolds pochopil, že pokud chce, aby jeho domy měly nějakou budoucnost – a otevřely možnost zásadních společenských změn – musí na chvíli opustit stavbu, vyškrábat si zpod nehtů hlínu, uvázat kravatu a přepsat zákony. A proč s tím nezačít právě v Novém Mexiku – ve státě, kde vědci porušili každý myslitelný zákon a ustanovení, když v něm poprvé vyzkoušeli atomovou bombu.

Podaří se Mikeovi revoluční průlom v oblasti stavebních zákonů?

Reynolds se rozhodne zaútočit na politiky zpráva a bez okolků. Přijde s návrhem zákona na ustanovení „zkušební oblasti trvale udržitelného bydlení“, za který začne okamžitě lobbovat. Po několika náročných měsících se Reynoldsův návrh zákona konečně dostává na půdu senátu Nového Mexika, kde se o něm má hlasovat. Na poslední chvíli se však mezi zastupiteli strhne vleklý argumentační boj, který jednání neúnosně protáhne a kvůli kterému je nakonec návrh zákona zamítnut.

Mike je pochopitelně obrovsky zklamaný a rozhodne se Spojené státy dočasně opustit. Letí i se svým týmem na Andamanské a Nikobarské ostrovy, přes které se jen pár týdnů před tím přehnala vlna cunami. Tady, v oblasti, kde byla zničena veškerá infrastruktura, kde jsou všechny studny znečištěné mořskou vodou, kde přišly tisíce lidí o přístřeší a kde zrovna nikdo nedbá byrokratických nařízení, přijímají ostrované Reynoldsovu myšlenku trvale udržitelného bydlení s nadšením.

Ve třech týdnech, které zbývají do začátku období dešťů, ukazují Mike a jeho tým obyvatelům ostrova, jak si z pneumatik, plastových lahví a bambusu postavit dům, který jim zajistí vlastní pitnou vodu a který má vlastní odpadní i větrací systém. Projekt je nadmíru úspěšný, Mike a jeho tým jsou oslavováni jako hrdinové a indické úřady jim obratem schvalují veškerá povolení.

Pro Reynoldse je to obrovská vzpruha, ale nezdá se, že by měla nějaký vliv na zlepšení jejich situace doma v Novém Mexiku. To ovšem platí jen do chvíle, než New Orleans zasáhne hurikán Katrina. I ti nejskeptičtější vědci teď připisují hrozivou sílu hurikánu globálnímu oteplování. Mike proto využije příznivé situace a podruhé se pokusí změnit zákony. Odloží náradí, vyhrabe kravatu a vydá se zpět do hnízda zákonodárné moci.

Podruhé už je chytřejší, klidnější a lépe připravený. Po Katrině konečně všichni chápou, že je hrozba globálního oteplování aktuální a reálná. Výhody „zemědomu“ jsou evidentní. Díky své dřívější snaze už má Mike v byrokratickém aparátu i svou skupinu příznivců. Jeho nová role ho dokonce začne i bavit a v obleku se najednou cítí stejně dobře jako v montérkách. Výsledkem je, že se mu i v rámci mocenských struktur daří. Dotáhne celou věc do zdárného konce?

Severní část Mexika a Texas záhy zasáhne další hurikán, který zanechá desítky tisíc lidí bez střechy nad hlavou. Mika stále svazují zákony, a proto se pokouší probudit (doslova) spící senát Nového Mexika. Proti němu se však začnou vrstvit nejrůznější osobní zájmy jiných lidí a neústupní zákonodárci trvají na tom, že proces schvalování důležitého zákona trvá minimálně pět let. V Reynoldsovi se vaří krev. Je přesvědčen, že klimatická katastrofa nastane již za několik desítek let, a proto pochybuje, jestli udělal správně, když kladiva a vrtačky vyměnil za oblek, ve kterém se snaží přestavět základy zkorumpovaného zákonodárství. Podaří se mu tuhle prehistorickou příšeru rozhýbat, dokud ještě není úplně pozdě? Anebo ji nechá, aby mu zničila jeho americký sen?

Souboj vrcholí. *Architekt odpadu* zachycuje celý Reynoldsův příběh až do samého konce.

Režisér Oliver Hodge následuje Mika i jeho tým z techno-hobitích domků uprostřed pouště na asijské ostrovy postižené cunami i na půdu senátu Nového Mexika. Neustálá přítomnost režiséra a úzké vazby, které s protagonisty dokumentu navázal, přináší jedinečný pohled na život a názory současného amerického experimentátora, jehož doba už konečně nadešla.

Příběh vědy a designu

Michael Reynolds koncept „zemědomu“ nevymyslel přes noc. Experimentoval třicet let, než přišel na to, jak navrhnout dům, který je energeticky soběstačný, má vlastní zdroj vody i vlastní odpadní systém. Dokument zachycuje, jak Reynoldsův odborný přístup vyústil v jedinečné řešení životního prostoru.

Reynolds se o alternativu k tradičním architektonickým postupům začal zajímat hned po střední škole. Hromady použitých obalů od spotřebního zboží, které jeho otec schraňoval v jejich domě v Cincinnati, a celonárodní krize nedostatku stavebního dřeva ho již poměrně záhy přesvědčily, že by měl svůj život zasvětit tomu, aby vymyslel nový způsob výstavby obytných domů.

Začal s plechovkami od piva. Jsou levné, lehké a pevné, a je jich hodně – dokonalý stavební materiál. Dokonce tak dokonalý, že si Reynolds v sedmdesátých letech nechal patentovat tzv. cihlu z plechovky od piva. Svůj první velký objev ale učinil díky celé krabici piv, která si koupil ke konzumaci (a ne jako stavební materiál). Odjížděl na víkend pryč a tak krabici s plechovkami přenesl zvenku, kde ležela na sluníčku, dovnitř do domu. Když se vrátil, zjistil, že sluneční teplo, které do sebe pivo absorbovalo, udrželo v jeho nepřítomnosti dům krásně vyhřátý. Byl to moment prozření.

Spousta důležitých objevů byla výsledkem šťastné náhody, a přesně tak to bylo i v Mikeově případě. Úplnou náhodou objevil fenomén tepelné masy. Další krok byl nasnadě: naplnit plechovkové cihly vodou a postavit z nich dům. Otázkou ale bylo, zda sluneční teplo, které cihly ve dne absorbují, bude v noci sálat do domu.

Reynolds experimentoval a postavil řadu neobyčejných budov. Některé vypadaly jako miniaturní hrady, měly dokonce věžičky, které krásně odrážely paprsky pouštního slunce, jiné měly tvar pyramidy a další byly celé kulaté.

Všechny ale dávaly jednoznačnou odpověď: Ano, teorie tepelné masy funguje. Plechovky od piva se ale neosvědčily jako ta nejlepší nádoba na udržení vody – po několika letech se v nich vytvořily dírký, voda vytryskla ven a zmáčela třeba obyvatele domu, když se zrovna dívali na televizi.

Nicméně koncept pasivní solární budovy byl dokázán. Reynolds vyměnil plechovky za praktičtější a stejně levný a dostupný materiál – pneumatiky naplněné hlinou – a začal je používat na stavbu severních zdí v pokojích, které měly prosklené stěny obrácené k jihu.

Některé z nejstarších domů fungovaly až příliš dobře – prosklenými stěnami do nich proudilo tolik tepla, že rozpouštělo svíčky a dala se pod ním smažit vajíčka. Reynolds proto navrhl ventilační systémy, které v domech zaručovaly stálou a příjemnou teplotu celý rok. Obrovské množství pneumatik do sebe v létě absorbovalo tolik tepla, že s ním v zimě vytápělo celý dům.

I jiné inovace byly důležité. Reynolds domy navrhl tak, aby shromažďovaly a uchovávaly sněhovou a dešťovou vodu v obrovských tisícilitrových cisternách. Tento vodní systém byl napojen na řadu biologických systémů – venkovních i vnitřních „vlhkých“ zahrad a kádí s anaerobními bakteriemi – a zaručoval tak přísun čisté vody na mytí a vaření, „šedé vody“ na splachování záchodu a „černé vody“ na údržbu odpadu.

Solární panely a větrné turbíny zajišťovaly elektřinu a horkou vodu a Reynolds vymyslel i speciální „energický distribuční modul“, který umožňoval uchovávat energii v bateriích, které připomínaly ty z golfových vozíků. Kombinace všech těchto systémů znamená, že hotový „zemědům“ není pouze soběstačný z hlediska tepla, světla, energie, vody a odpadního systému, ale že si v něm, díky venkovním a vnitřním zahradám, jeho obyvatelé dokonce mohou vypěstovat i své vlastní jídlo!

Obyvatelé nejnovějších „zemědomů“ v Novém Mexiku utratí za chod domu necelých 40 dolarů ročně a bohatě jim stačí voda, kterou si nachytají v poušti, kde se celkové roční srážky pohybují pod hranicí 20 cm. Žijí zároveň v domech, jejichž nekonvenční materiály otevírají zcela nové možnosti bytového designu nejen z ekologického, ale i z estetického hlediska.

Bohužel, stavební nařízení a územní plánování v mnoha Západních zemích staví „zemědomy“ za hranici zákona. Většina stavebních zákonů totiž byla sepsána v době, kdy se životní podmínky obyvatelstva zlepšovaly tak, že se nařídilo napojení všech obydlí na centrální rozvodovou síť. Tyto zákony dnes stojí v cestě trvale udržitelnému bydlení, jaké například propaguje právě Michael Reynolds. Důsledné uplatňování těchto nařízení mělo za následek, že úřady uzavřely Michaelovu komunitu v Taosu a odebraly mu licenci architekta.

Architekt odpadu sleduje Mikeovu snahu donutit úřady, aby na území Nového Mexika vymezily speciální oblasti pro stavební experimenty – prostor, ve kterém by stavitelé mohli riskovat a dělat chyby a kde by bylo možné rozvíjet radikální ekologické architektonické modely, které by nepodléhaly stavebním zákonům. Michaelova cesta ho vede od zákonodárců v Novém Mexiku do dvou oblastí postižených živelnou katastrofou. Michael bojuje za radikální proměnu způsobu bydlení, která s sebou inherentně nese radikální společenské změny, bez nichž hrozí klimatickou katastrofu zřejmě nepřezijeme.

Evoluční mutace občas nějaký živočišný druh zachrání od vyhynutí a Mike Reynolds věří, že architektonické mutace by lidstvu mohly prokázat stejnou službu.

Příběh produkce, autor Oliver Hodge

Za posledních několik let jsem v Novém Mexiku bydlel v mnoha „zemědomech“. Ve výši téměř tři tisíc metrů nad mořem klesají teploty až na 20°C pod nulou, ale zejména v novějších „zemědomech“ bylo v noci i 16°C. Jednou ráno jsem se probudil, zapnul plochou širokouhloú televizi a začal si smažit snídani v nádherné prostorné kuchyni

s kamennou podlahou a hliněnými zdi. V tu chvíli jsem si uvědomil celou epickou šíři tohoto příběhu: Nespoléhám se na žádné služby z vnějšku, nejsem napojen na žádnou rozvodovou síť, a ono to funguje! Žiji v harmonii s přírodou a je to doslova přepychové. Přesto byla komunita, která to tu postavila, téměř na sedm let uzavřená; přesto se za toto spásné řešení muselo tvrdě bojovat. Tohle byl příběh heroického souboje se zkorumpovaným právním systémem a státní byrokracií, která potlačuje jakékoliv nové přístupy k životu a jediná „svoboda“, jakou člověku poskytuje, je absolutní závislost na ropě.

Když svérázný eko-architekt Mike Reynolds před 35 lety rozjel koncept „zemědomu“, dalece tak předběhl svou dobu. Jako tolik jiných vizionářů byl zesměšňován a kritizován za své chyby místo toho, aby někdo ocenil jeho objevy. Účastnil se bitvy za záchranu planety a varoval před tím, o čem dnes pochybuje jen málokdo – klimatickou katastrofou.

Vždycky jsme chtěli udělat film, který by byl poučný a zároveň divácky poutavý. Jak ale natočit dokument ve výpravném stylu, se silnými postavami a ilustračními záběry z poměrně malé oblasti, který vypráví univerzální příběh globální katastrofy a klimatických změn, a vyhnout se nenáviděnému dokumentárnímu stylu „mluvících hlav“? Museli jsme do filmu zahrnout celý dramatický vývoj událostí a provázat ho i retrospektivně: to pro mě byla největší výzva. Nikdy dřív jsem žádný film nереžíroval, neuměl jsem ani pořádně zacházet s kamerou a nahrávat zvuk. Zvládnout veškerou techniku a k tomu neustále myslet na vývoj příběhu, uvažovat dopředu, rozhodovat se, kdy točit a kdy ne... O tři roky a 350 hodin natočeného materiálu později, po nespočetných a nekonečných poradách se střihačem, producentkou a všemi, kdo měli nějaké zkušenosti s filmem a mohli mi trochu poradit, jsme začali stříhat.

Nastříhat obrovské množství materiálu tak, aby z něj vznikl srozumitelný a ucelený příběh, si vyžádalo mnohá krutá rozhodnutí, například vystřížení celé britské kapitoly. Náš střihač, Phil Reynolds, si během stříhání dokonce musel vzít dovolenou a já zatím odletěl zpět do Nového Mexika natočit, co si Mike myslí o dosavadní hrubé verzi. Tyto retrospektivní komentáře jsme do filmu zařadili později. Je to obrovsky náročná technika, ale Phil si s ní díky svým zkušenostem a nezměrné tvořivosti poradil skvěle. Získali jsme velice důležitý vypravěčský nástroj, takže jsme se mohli vyhnout metodě mluveného komentáře, která by živelnost našeho hlavního hrdiny zaručeně pohřbila.

Vzhledem k nedávno zjištěným důkazům o klimatických změnách je klíčové, aby dokument shlédlo co nejvíce diváků po celém světě. Před globálním oteplováním není úniku, týká se každého z nás. Vždycky jsem věřil, že jedním ze základních lidských práv je právo postavit si soběstačný a trvale udržitelný dům. Jsem si jist, že se s tímto konceptem ztotožňují lidé v každé zemi a že se naším filmem a jeho protagonisty nechají inspirovat natolik, aby se „zemědům“ stal i jejich realitou.

Ačkoliv je *Inconvenient Truth* (Nepříjemná pravda) zlomovým filmem, který svět potřeboval již dávno, pouze nás o klimatických problémech informuje. Nabádá sice diváky k tomu, aby používali ekologické žárovky, ale tím žádného radikálního řešení nedocílí. Chtěli jsme, aby *Architekt odpadu* šel ještě dál než tyto filmy (třeba než *Crude Awakening*). Chtěli jsme lidi přimět k tomu, aby začali sami jednat, nestačí jim jen říct, co nemají dělat nebo co dělají špatně. Chtěli jsme jim ve filmu nabídnout reálná řešení na lokální úrovni, která by je podnítila k tomu, aby změnili své chování a aby na čistě individuální rovině začali cítit, že jsou schopni změnit svět.

Inspirace pro *Architekta odpadu*

Po škole jsem studoval produktový design na Central St. Martins School Of Art v Londýně. Následujících dvanáct let jsem pracoval ve filmovém průmyslu jakožto návrhář rekvizit a modelů a nakonec jsem oddělení rekvizit a dekorací i vedl. Byla to zajímavá a tvořivá práce, navrhovali a stavěli jsme rekvizity na jedno použití i celé série modelů například k filmům jako *Star Wars*, *James Bond*, *Tomb Raider* či *Judge Dredd*. Jakožto šéf celého oddělení jsem zaměstnával kolem padesáti šikovných umělců a řemeslníků, abychom byli schopni vyhovět požadavkům takových režisérů, jako byli Tim Burton a George Lucas. Úžasná práce na slavných filmech však byla vždycky vykoupena pocitem viny z toho, že jsem se po natáčení nemohl šetrně zbavit toxického odpadu, který jsme při filmu vyprodukovali, a také toho, že jsme do obrovských nákladních letadel nakládali stovky tun dekorací a rekvizit a posílali je někam doprostřed tuniské pouště. Stále víc jsem si uvědomoval, jak neblahý vliv má velký filmový průmysl na životní prostředí. Nakonec jsem přestal pracovat na velkofilmech a začal si hledat uplatnění v nějakém přívětivějším filmovém odvětví.

O životní prostředí jsem se začal zajímat v roce 1990, kdy jsem po dvou letech na univerzitě poprvé přijel do Londýna. Přečetl jsem si tehdy desetistránkový článek v *Independent Magazine* o hrozící globální ekologické katastrofě, kterou má na svědomí lidské jednání.

Tento článek mě inspiroval natolik, že jsem se ve své diplomové práci zaměřil na to, jak se proměňoval stav lidského vnímání před a po průmyslové revoluci, která je podle mě počátkem všech našich ekologických problémů. V tu dobu jsem byl ovlivněn knihou Fritjofa Capry *The Turning Point* a studií Carla Junga *Psychologie a alchymie*. Bylo načase ponořit se do sebe a uvědomit si, jaké jsou mé opravdové ambice a cíle.

Setkání s Mikem

S Mikem Reynoldsem jsem se poprvé setkal v květnu 2003, když se svým týmem přijel do Velké Británie na čtrnáctidenní pobyt, aby v mém domovském Brightonu postavili prototyp „zemědomu“. Mikeova apokalyptická vize budoucnosti na mně zanechala velmi silný dojem a stejně tak i razantní způsob, jakým se na ni se svým týmem připravovali. Každá láhev či pneumatika je důležitý stavební materiál, a když se město začne bortit a rozpadat, je přirozené jít a odnést si z něj to, co se ještě může upotřebit. Mike je jedním z mála lidí, co znám, kdo se nebojí realisticky odhadnout, kam míří naše moderní civilizace. Je to člověk, kterému je jasné, že jediný způsob, jak se vyhnout hrozící katastrofě, je jít cestou rychlé a radikální společenské změny.

Mikova filozofie vychází z přírody a jejího přímého dopadu na vnitřní já. Aplikuje ji ve své práci již 35 let v kombinaci s jednoduchou fyzikou a biologií. Vytvořil tak realitu, kde činy mluví jasněji než slova. Mike je nejen architekt, ale i aktivista a zedník. Uchvátil mě tak, že už nebyla cesta zpět.

Natáčení bez rozpočtu

Začal jsem s Mikem točit v Británii a původně jsem měl v úmyslu udělat z toho jen jednorázový čtyřicetiminutový dokument pro televizi. Brzy jsem si však uvědomil, že Mike a celá jeho pouštní komunita vypráví obrovsky silný příběh. V listopadu 2003 jsem s malým štábem odjel do Nového Mexika, což jsem zaplatil ze svých úspor v hodnotě pár tisíc liber. Během tohoto natáčení mě kameraman Ben Cole naučil, jak se vůbec používá kamera, pak mi došly peníze, štáb odjel a já zůstal v Novém Mexiku sám. Tehdy jsem zdaleka netušil, jak se celý příběh vyvine, ani že natáčení bude trvat tři roky.

Když jsem shlédl materiál z první fáze natáčení, bylo mi okamžitě jasné, že je to politický příběh, který zdaleka neskončil. Naopak, vstoupil jsem přesně do středu jeho vývoje. Některé komunity v Novém Mexiku byly stále zavřené a Mike měl s úřady ještě spoustu nedořešených záležitostí. Řekl jsem Mikovi, že bych chtěl v natáčení pokračovat a být u všech důležitých událostí. Můj nápad se mu líbil a slíbil, že mi zavolá, jakmile se věci začnou nějak hýbat. Tehdy jsem si uvědomil, že právě rozjiždím dlouhodobý projekt a že se v dokumentu budou muset střídat retrospektivní pasáže se současným dramatickým vývojem událostí.

V tuto chvíli jsem nemohl tušit, že udeří asijská vlna cunami nebo hurikán Katrina. Těsně před tím, než jsem chtěl oznámit konec natáčení, se ale udály tyto dvě katastrofy biblického rozměru a já věděl, že musíme pokračovat. Tak drtivé klimatické katastrofy globálního rozsahu, ať je má na svědomí člověk nebo ne, jsou znamením něčeho zásadního, nelze je přejít bez povšimnutí a bylo jasné, že se propojí i s Mikovým příběhem.

V srpnu 2005 mě Jo Nolan z nadace Screen South, která natáčení částečně financovala, seznámila s producentkou Rachel Wexler. Rachel měla schopnosti i zkušenosti, které mi naprosto scházely. Zajistila filmu finanční podporu a uvedla ho do širšího filmařského povědomí. Již za rok jsme byli napevno dohodnuti s pěti mezinárodními televizními stanicemi a měli jsme dost peněz na to, abychom dokončili střih a postprodukci.

Ačkoliv jsem měl miniaturní rozpočet, který šel především z mé vlastní kapsy (v době natáčení jsem bydlel ve starých „zemědomech“ a půjčoval si dodávky, kdy to jen šlo), cítil jsem potřebu dodat svému dokumentu nádech velkofilmu. Zaplatil jsem proto taoskému pilotovi, veteránovi z války ve Vietnamu, a udělal nad Taosem nízkorozpočtové letecké záběry: visel jsem ze dveří helikoptéry – bez jištění – s kamerou pd150 a točil víceméně naslepo. Další techniky, které jsem při natáčení použil, jsem zase odkoukal ve své bývalé práci na velkofilmech – to, jak nákladák ve vysoké rychlosti projede nad kamerou, jak se dá kamera připevnit na auto, jak se točí z moře, jak se točí pod ostrým úhlem – to všechno mému filmu dodává spád a napětí, které běžným dokumentům obvykle chybí.

Od počátku jsme chtěli, aby film doprovázela co nejrozmanitější hudba: kovbojské banjo a akustická kytara ve vysvětlovacích pasážích, pouštní fusion kytary ve stylu *Pulp Fiction* a mocné zvuky a la Morricone při dramatech v soudní síni a kytara ve stylu Doors na soundracku *Apocalypse Now*, která by se prolínala s indickými motivy při dění na ostrovech postižených cunami. Patrick Wilson dokázal neuvěřitelné a za pět měsíců intenzivní práce složil hudbu téměř k celému filmu. I díky němu je finální výsledek dokumentu na vysoké kinematografické úrovni.

TVŮRCI A POSTAVY

Oliver Hodge, režisér

Oliver Hodge vystudoval průmyslový design na prestižní Central St. Martins School of Art v Londýně a začal pracovat jako designér ve filmovém průmyslu. Podílel se na dvaceti celovečerních velkofilmech, kde pracoval na pozici šéfa oddělení dekorací či supervizora speciálních efektů. Navázal tedy úzkou spoluprací s takovými režiséry, jako jsou George Lucas, Tim Burton, Danny Cannon, Danny Boyle, Tim Burton či Simon West.

Práce na celovečerních filmech je pro začínajícího režiséra neocenitelnou školou a Oliver v průběhu uplynulých šesti let dokázal, že zkušenosti a schopnosti, které v této oblasti nabyt, je schopen dokonale uplatnit. Má za sebou dokumentární i komerční projekty, při kterých pracoval jak s produkčním týmem, tak i úplně sám.

Podílel se na těchto filmech:

Charlie and the Chocolate Factory (Karlík a továrna na čokoládu)
Troy (Trója)
Tomb Raider 1 & 2 Lara Croft – Tomb Raider 1 & 2
James Bond - Die Another Day – James Bond – Dnes neumírej
High Binders - Jackie Chan
102 Dalmatians (102 dalmatinů)
The Little Vampire (Příběhy upírka Rudolfka)
Sleepy Hollow (Ospalá díra)
Janice Beard
Virtual Sexuality (Ideální muž)
Alien Love Triangle
Star Wars - The Phantom Menace (Hvězdné války – Skrytá hrozba)
Lost in Space (Ztraceni ve vesmíru)
Mortal Kombat
20,000 Leagues Under The Sea (20 000 mil pod mořem)
The Fifth Element (Pátý element)

Postavy

Stavitelé

Michael Reynolds

Architekt, plánovač, zakladatel a ředitel Zemědům Biotecture

Phil a Ted

Absolventi architektury, zakládající členové Taos Zemědům Community

Phil je Mikeův stavební mistr a spolu s celou rodinou se ke komunitě připojil již v polovině osmdesátých let. On a Ted byli jedni z prvních, kdo se rozhodli Mika následovat a postavit si své vlastní „zemědomy“. Od té doby vedou Mikovu stavební skupinu a dohlíží na stavbu některých větších zakázek.

Damian a Seth

Klíčovní členové stavebního týmu

Damian a jeho dvojče Seth přijeli do „zemědům“ komunity na prázdniny na počátku devadesátých let a už odtamtud nikdy neodjeli. Adoptovali Mika jako svého nevlastního otce a bydlí ve dvou jeho raných stavbách: pyramidové větrné turbíně a hradu postaveném z plechovek od piva. Damian se podílel na stavbě domu v Indii po cunami.

Andamanské a Nikobarské ostrovy

Nileše

Architekt, šéf andamanského stavebního týmu

Nileše objevil Mikeovy webové stránky o „zemědomech“ na internetu a byl první, kdo si uvědomil, že by tyto stavby mohly vyřešit problém bydlení v oblasti postižené vlnou cunami. Pozval proto Mika a jeho stavební tým na ostrovy, aby tam postavili první ukázkový „zemědům“.

Kan

Kan přežil cunami a je přesvědčeným stoupencem „zemědomu“. Býval úspěšným obchodníkem s nemovitostmi, ale při cunami přišel úplně o všechno – o přátele, dům, auto i firmu. Zachránil si holý život. Projekt „zemědomu“ mu dodává sílu začít žít znovu, od začátku. Po tom, co Mike z ostrovů odjel, se Kan a Nileše rozhodli založit společnost s názvem Humane Technology, která v jejich oblasti propaguje „zemědomy“.

Úředníci z Nového Mexika

Dave Diccio

Hlavní plánovač taoské oblasti

Mikeův úhlavní nepřítel. Diccio zodpovídá za dodržování místních plánovacích opatření. Nelíbí se mu vedlejší příznaky Reynoldsova „práva experimentovat“ a brojí proti nim již více než deset let.

Shauna Malloy

Státní zástupkyně Rady architektů Nového Mexika

Shauna zodpovídá za dodržování státních stavebních a architektonických opatření. V roce 1994 Reynoldsovi odebrala licenci architekta a podnikatele, ale později přešla do jeho tábora a dokonce ho zastupovala v jednom soudním sporu.

Zee

Právníčka a analytička pracující pro zákonodárny sbor Nového Mexika

Zee pomáhá Reynoldsovi při formulaci jeho návrhu zákona na založení „experimentálních oblastí trvale udržitelného bydlení“ a sama za tento návrh bojuje na půdě senátu Nového Mexika. Zee je neobyčejně schopná žena, která má spoustu klíčových kontaktů. V Mikeově boji se zákonodárci je jeho nejdůležitější spojenkyní.

Rozhovor s Janem Dusíkem, prvním náměstkem ministra životního prostředí

DOTAZ: Vaše ministerstvo podpořilo projekci filmu Architekt odpadu v České republice. Proč?

JD: Já myslím, že je zřejmé, že lidstvo čelí hospodářské a environmentální krizi – je zřejmé, že dosavadní vzorce výroby a spotřeby ohrožují naše životní prostředí a čím dál naléhavěji rezonuje téma udržitelnosti. Tento film je o muži, který si připadá jako bizon řítící se uprostřed stáda k okraji propasti – tváří v tvář masovému zamořování přírody, globální změně klimatu, hrozícímu nedostatku vody a potravin či plýtvání energiemi. V této situaci v sobě nalézá sílu, jež ho nutí ukázat alternativu. Z odpadu, s nímž se většina z nás dennodenně setkává, staví pasivní a energeticky soběstačné obydlí bez přívodu elektřiny či plynofikace – závislé pouze na obnovitelných zdrojích energie.

DOTAZ: Reynoldsova tvorba je často přirovnávána např. k umění Antonia Gaudího. Myslíte si ale, že je to cesta pro široké využití?

JD: Tak především je důležité, že Reynoldsova tvorba ukazuje, že šetrnost k přírodě neznamená se vrátit do jeskyní. Je to výtrysk lidského ducha v jeho nejkreativnější a zároveň funkční podobě, který umožňuje rozvíjet udržitelné všechny civilizační standardy. Je jasné, že jeho tvorba např. v ČR nepovede k boomu odpadové architektury – jeho činnost ale ukazuje ohromný recyklační a energetický potenciál odpadů. To vše znamená úsporu energie a šetrnost k životnímu prostředí. Reynoldsovy techniky jsou poměrně jednoduché – s použitím ojetých pneumatik či plechovek od piva staví energeticky úsporné a pasivní domy s vlastními zdroji potravin a recyklací vody – udržitelnost a soběstačnost v esteticky zajímavém hávu.

DOTAZ: Čím může být tematika filmu inspirativní pro vás a tvorbu legislativy u nás?

JD: Reynoldsova koncepce je ojedinělá v jistém uměleckém přesahu, ale jinak lze říci, že náš program Zelená úsporám se snaží, byť podstatně prozaičtějším způsobem, o totéž. Podporou investic do zateplování obydlí šetřit energie a zároveň dávat impulz ekonomice a dotacemi na výbavu obydlí obnovitelnými zdroji energie přispívat ke zkvalitnění životního prostředí.

DOTAZ: Jakým způsobem může film změnit pohled diváka u nás na nakládání s odpady?

JD: Už název filmu odkazuje k určitému vypořádání s problémem odpadů. Naše ministerstvo podpořilo film i proto, že také vnímáme odpady jako téma, které je nejbližší občanům. Tudy vede cesta jak prohloubit zájem o životní prostředí. Občané jako producenti vyjadřují skrze nakládání s odpady svoji hierarchii hodnot a názor, jak se chtějí k životnímu prostředí chovat. V současné době v ČR končí přes 70% komunálních odpadů na skládkách a materiálově se využívá pouhých 20% - zde silně zaostáváme za státy západní Evropy.

DOTAZ: Jak ale chcete přeměrovat občany od skládkování k třídění a recyklaci?

JD: Tak ty způsoby bohužel nejsou tak originální jako ten Reynoldsův. V našich podmínkách jde hlavně o nastavení legislativy tak, aby motivovala občany třídít a zvýhodňovala recyklaci – kdo třídí, prostě ušetří. Druhá věc je, že musíme toto učinit pro občany ve spolupráci s obcemi maximálně komfortním. No a neméně důležité je vytvořit fungující síť ekologických spaloven a recyklačních linek, což navíc vytváří nová pracovní místa.

DOTAZ: V současné době však ekonomická krize otřásla trhem s recykláty – nechromí tento fakt vaši snahu?

JD: Ekonomická krize nám určitě nepomáhá, na druhou stranu znamená i příležitost. Zelené investice elegantně spojují řešení environmentální a ekonomické krize v podobě nových pracovních míst a úspor. Nám se zatím povedlo prosadit, aby se recyklovaný plast používal k výrobě protihlukových bariér při stavbě dálnic a železnic. Prosazujeme rovněž snížení DPH na materiálové využití komunálního odpadu, a to i na úrovni EU.

Nesmírně vítám počiny jako je „Architekt odpadu“. Nejedná se pravděpodobně o cestu, kterou se bude společnost masově ubírat. Jde ale o kreativní upozornění, že odpady, které produkujeme, nejsou pouze obtížnou zátěží, ale především příležitostí, jak se vydat cestou udržitelného rozvoje – ušetřit a zároveň chránit přírodu.

Více o aktivitách Ministerstva životního prostředí na:

www.mzp.cz

<http://detem.mzp.cz/>